

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i konkurranseloven og samtykke
til ratifikasjon av avtale av 8. september 2017
mellom Danmark, Finland, Island, Norge
og Sverige om samarbeid i konkurransesaker
(nordisk avtale om samarbeid i
konkurransesaker m.m.)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	6.2.1	Bakgrunn og gjeldende rett.....	11
			6.2.2	Høringsnotatet	12
			6.2.3	Høringsinstansenes syn	12
2	Bakgrunn	6	6.2.4	Departementets vurdering	13
3	Høringen	6	7	Andre lovendringer	14
			7.1	Bakgrunn og gjeldende rett	14
4	Om den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker	7	7.2	Høringsnotatet	14
			7.3	Høringsinstansenes syn	14
			7.4	Departementets vurdering	14
5	Gjennomføring i norsk rett	9	8	Økonomiske og administrative konsekvenser	14
6	Forslag til lovendringer som følge av avtalen	9	9	Merknader til de enkelte bestemmelsene	15
6.1	Forslag til endringer i konkurranseloven § 7 om utlevering av opplysninger til andre lands konkurransemyndigheter og internasjonale organisasjoner	9	10	Vurdering og tilrådning	16
6.1.1	Bakgrunn og gjeldende rett	9		A Forslag til lov om endringer i konkurranseloven	17
6.1.2	Høringsnotatet.....	10		B Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av nordisk avtale om samarbeid i konkurransesaker	18
6.1.3	Høringsinstansenes syn	10			
6.1.4	Departementets vurdering	10			
6.2	Forslag til endring i konkurranseloven § 24 første ledd om opplysningsplikt og § 25 første ledd om bevissikring ...	11	Vedlegg		
			1	Avtale om samarbeid i konkurransesaker	19

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Prop. 92 LS

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Endringer i konkurranseloven og samtykke til ratifikasjon av avtale av 8. september 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker (nordisk avtale om samarbeid i konkurransesaker m.m.)

*Tilråding fra Nærings- og fiskeridepartementet 10. april 2019,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Nærings- og fiskeridepartementet ber i proposisjonen om samtykke til ratifikasjon av avtale av 8. september 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker (heretter den nordiske avtalen av 2017 eller avtalen av 2017). Avtalen erstatter den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker mellom Norge, Danmark og Island av 16. mars 2001, som Sverige sluttet seg til 9. april 2003 (heretter den nordiske avtalen av 2001 eller avtalen av 2001). Formålet med avtalen av 2017 er å bidra til en mer effektiv håndheving av konkurransereglene, blant annet ved å fjerne hindringer for samarbeid om håndheving mellom partenes konkurransemyndigheter.

Etter avtalen av 2001 var det kun adgang til å utveksle informasjon, herunder taushetsbelagt informasjon, som konkurransemyndighetene allerede hadde tilgang til. Til forskjell fra avtalen av 2001, gir avtalen av 2017 de nordiske konkurransemyndighetene også adgang til å innhente informasjon og å foreta bevissikring på vegne av hver-

andre. Avtalen er også endret ved at det ikke lenger er et krav om samtykke fra den konkurransemyndigheten som utleverte opplysningene for at opplysningene skal kunne videreformidles.

Disse endringene i avtalen medfører at det er behov for å endre og presisere den norske konkurranseloven på noen punkter. Konkurranseloven § 7 om overlevering av taushetsbelagte opplysninger til konkurransemyndigheter i andre land og internasjonale organisasjoner har et tilsvarende samtykkekrav som den nordiske avtalen av 2001. For å oppfylle avtalen av 2017 må det presiseres i § 7 at vilkåret om samtykke ikke gjelder for opplysninger som overleveres på bakgrunn av den nordiske avtalen.

Departementet foreslår også å presisere at reglene også gjelder hvor en internasjonal avtale gir adgang, men ikke plikt, til samarbeid mellom konkurransemyndighetene i Norge og hos avtaleparten, se § 7, opplysningspliktbestemmelsen i § 24 og bevissikringsbestemmelsen i § 25. Bakgrunnen for endringene er at den nordiske avtalen ikke pålegger konkurransemyndighetene noen plikt til å innhente opplysninger, foreta bevis-

sikring eller utlevere opplysninger på vegne av avtalepartene. Den enkelte parts konkurransemyndighet må selv vurdere hvorvidt de har anledning til å etterkomme en anmodning om bistand fra en avtalepart.

For å etterkomme innsigelser reist i høringen, foreslår departementet også å endre § 25. Etter endringen vil det gå klart frem av bestemmelsen at det også når bevissikring foregår på vegne av en fremmed stat eller internasjonal organisasjon, er et krav om at det foreligger mistanke om brudd på konkurransereglene.

Endelig foreslår departementet å rette opp enkelte mindre feil som oppsto i forbindelse med endringen av konkurranseloven i 2016.

Fordi gjennomføring av avtalen krever lovendring, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 annet ledd.

Avtalen i norsk versjon er vedlagt proposisjonen.

2 Bakgrunn

Konkurransereglene skal legge til rette for samfunnsøkonomisk effektivitet ved å hindre at markedsaktører begrenser konkurransen gjennom ulovlig atferd eller foretakssammenslutninger. Tilgang til informasjon er avgjørende for konkurransemyndighetenes mulighet til å håndheve konkurransereglene. Internasjonale markeder og aktører har skapt økt behov for utveksling av informasjon mellom konkurransemyndigheter. For Norges del har dette behovet blitt ivaretatt særlig gjennom EØS-samarbeidet og ved nordisk samarbeid.

Norge har siden 2001 hatt en avtale med Danmark og Island om samarbeid mellom statenes konkurransemyndigheter. Sverige sluttet seg til avtalen i 2003. Etter denne avtalen kan partenes konkurransemyndigheter utveksle taushetsbelagt informasjon myndighetene allerede har, med hverandre. Den åpner ikke for at partenes konkurransemyndigheter kan innhente informasjon eller foreta bevissikring på vegne av hverandre. Medlemstatene i Den europeiske union (EU), og dermed Sverige og Danmark, har anledning til å innhente informasjon og å foreta kontroller, på vegne av hverandre. Siden Norge (og Island) ikke er medlem av EU kan vi ikke be om bistand fra danske og svenske konkurransemyndigheter med å innhente opplysninger, eller omvendt. For å effektivisere, styrke og formalisere samarbeidet mellom de nordiske konkurransemyndighetene og håndhevingen av de respektive landenes nasjonale konkurranselovgivning, er det derfor inngått en ny avtale. Avtalen gir de nor-

diske konkurransemyndighetene de samme mulighetene til å bistå hverandre som de nasjonale konkurransemyndighetene innenfor EU har.

Avtalen av 2017 tilrettelegger for et lignende samarbeid mellom nasjonale tilsynsmyndigheter i de nordiske landene, som det som allerede eksisterer mellom f.eks. Konkurransetilsynet og EFTAs overvåkingsorgan. Avtalen innfører en adgang for konkurransemyndighetene til å be et annet lands konkurransemyndighet om å innhente informasjon om foretak og å foreta kontroller hos foretak i sin jurisdiksjon. Partenes konkurransemyndigheter kan utveksle de innhentede opplysningene, selv om de er underlagt taushetsplikt. Den videre bruk av den utleverte informasjonen, herunder spørsmålet om den kan videreformidles til andre myndigheter e.l, reguleres av lovgivningen i det landet som mottar opplysningene. I tillegg til de opprinnelige avtalepartene, omfatter avtalen også Finland, Færøyene og Grønland.

Avtalen ble undertegnet i Helsingfors 8. september 2017. Den trådte i kraft 29. november 2018, etter at Finland og Sverige ratifiserte. Danmark ratifiserte 20. desember 2018. Avtalen er ikke trådt i kraft for Norges del. Frem til Norge ratifiserer avtalen av 2017 gjelder avtalen av 2001 mellom Norge og partene i den opprinnelige avtalen, det vil si Danmark, Sverige og Island.

3 Høringen

Forslag til endringer i konkurranseloven som anses for å være nødvendige for at Norge skal kunne ratifisere den nordiske avtalen ble gjort tilgjengelig på regjeringen.no 12. juni 2018 med høringsfrist 14. september 2018. Høringen ble samtidig sendt til følgende instanser:

Departementene
Statsministerens kontor
Sivilombudsmannen

Domstoladministrasjonen
Regjeringsadvokaten
Riksadvokatembetet
ØKOKRIM

Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Klagenemndssekretariatet (KNS)
Konkurranseskagenemnda

Konkurransetilsynet
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Regelrådet

Det juridiske fakultet UiB
Det juridiske fakultet UiO
Det juridiske fakultet UiT
Norges Handelshøyskole NHH
Handelshøyskolen BI
Universitetet i Agder

Bergen Center for Competition Law and
Economics (BECCLE)

Akademikerne
Apotekerforeningen
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Bedriftsforbundet
Dagligvareleverandørenes forening
Den norske advokatforening
Fagpressen
Finans Norge
Forleggerforeningen
Hovedorganisasjonen Virke
KS
Landsorganisasjonen i Norge
Maskinentreprenørenes Forbund
Norges Bondelag
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norges Juristforbund
Norges Rederiforbund
Norges Skogeierforbund
Norges Taxiforbund
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norske Sjømatbedrifters Landsforening
Norwaco
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF)
Skatterevisorenes Forening
Sparebankforeningen i Norge
Tono
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Advokatfirma Arntzen de Besche
Advokatfirmaet BA-HR
Advokatfirma DLA Piper Norway
Advokatfirmaet Grette
Advokatfirmaet Haavind
Advokatfirmaet HJORT
Advokatfirmaet Kluge
Advokatfirmaet Schjødt
Advokatfirmaet Selmer
Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig
Advokatfirma Steenstrup Stordrange
Advokatfirmaet Thommessen

Advokatfirmaet Wiersholm
Advokatfirmaet Wikborg Rein
Brækhus Dege Advokatfirma
Bull & Co Advokatfirma
Føyen Torkildsen Advokatfirma
KPMG Law Advokatfirma
Kvale Advokatfirma DA
Oslo Economics
PWC

Departementet mottok 15 hørings svar. Av disse svarte tolv høringsinstanser at de ikke hadde merknader til forslaget, eller ikke ønsket å kommentere det. TONO støttet de foreslåtte endringene, men hadde ellers ingen merknader. Kun Advokatforeningen og Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) hadde substansielle merknader til forslaget.

Både NHO og Advokatforeningen uttrykker bekymring over konsekvensene av å fjerne kravet til samtykke i konkurranseloven § 7 annet ledd. De fremmer alternative forslag til lovbestemmelser for å beskytte forretningshemmeligheter og annen taushetsbelagt informasjon. Advokatforeningen foreslår å innta en tilsvarende bestemmelse i konkurranseloven § 24. Foreningen ønsker også strengere vilkår for å kunne foreta bevissikring på vegne av andre lands konkurransemyndigheter. Merknadene er behandlet nærmere nedenfor i punkt 6, under behandlingen av forslaget til endringer i konkurranseloven § 7, § 24 og § 25.

4 Om den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker

Avtalen av 2001

Den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker av 2001 gir partene adgang til å samarbeide i saker om etterforskning av overtredelser av atferdsreglene og i saker om kontroll med foretakssammenslutninger. Atferdsreglene i konkurranseloven er forbudene mot konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av dominerende stilling. Reglene er harmonisert med EU/EØS-regelverket, og det er tilsvarende forbud i de nordiske landenes konkurranselovgivning.

Avtalen omfatter i hovedsak to typer samarbeid. For det første gjelder den varsling av håndhevings tiltak og foretakssammenslutninger som kan få betydning for vesentlige konkurranserettslige interesser som hører under en annen konkurransemyndighets jurisdiksjon. For det andre hjemler den utveksling av informasjon, herunder taushetsbelagt

Endringer i konkurranseloven og samtykke til ratifikasjon av avtale av 8. september 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker (nordisk avtale om samarbeid i konkurransesaker m.m.)

informasjon. Avtalen gir imidlertid ikke de nordiske landene hjemmel til å innhente informasjon eller foreta bevissikring på vegne av hverandre.

Avtalen av 2017

Det finnes flere eksempler på saker hvor det hadde vært ønskelig med et mer omfattende samarbeid på tvers av landegrensene, og formålet med avtalen av 2017 er derfor å sikre mer effektiv håndheving av konkurransereglene i Norden. Adgang til utvidet samarbeid vil f.eks. kunne være praktisk viktig hvor involverte foretak opererer i flere nordiske land, eller hvor to eller flere lands konkurransemyndigheter forfølger samme eller lignede konkurransebegrensende atferd.

Avtalen av 2017 viderefører i hovedtrekk samarbeidet fra den tidligere avtalen, men med enkelte endringer. Det geografiske virkeområdet for samarbeidet utvides ved at Grønland, Færøyene og Finland slutter seg til avtalen.

Fortalen viser bl.a. til hensikten om å styrke og formalisere samarbeidet mellom de nasjonale konkurransemyndighetene og sikre en effektiv gjennomføring av den nasjonale konkurranselovgivningen.

Artikkel 1 inneholder definisjoner av konkurransemyndighet, konkurranseregler, fortrolige opplysninger og fusjonsregler.

Artikkel 2 slår fast at partene skal kunne underrette hverandre når deres etterforskning eller håndhevingstiltak får betydning for den annen parts viktige interesser. Det gis en ikke uttømmende opplisting av omstendigheter som kan begrunne slik underretning. Den konkurransemyndigheten som underretter beholder fortsatt full råderett over den endelige avgjørelsen, men bør ta hensyn til synspunktene som den andre konkurransemyndigheten ønsker å gi uttrykk for.

Artikkel 3 fastslår at partene skal kunne utveksle alle faktiske og juridiske opplysninger, herunder fortrolige opplysninger, med hverandre og anvende dem som bevismateriale i forbindelse med håndhevingen av konkurransereglene eller fusjonsreglene. De utvekslede opplysningene skal bare anvendes som bevis i den saken og til det formål som de ble innhentet for.

Artikkel 4 fastsetter at partene skal kunne innhente opplysninger på eget territorium på vegne av hverandre, som den anmodende konkurransemyndigheten trenger for å håndheve sine konkurranseregler eller fusjonsregler. Innhentingen av opplysningene skal skje i henhold til nasjonal lovgivning. All utveksling og anvendelse av opplysningene skal skje i samsvar med kravene i artikkel 3.

Artikkel 5 fastslår at partene skal kunne gjennomføre kontroller og annen bevissikring på vegne av en annen parts konkurransemyndighet, for å fastslå om det foreligger en overtredelse av konkurransereglene. Gjennomføringen av bevissikringen skal skje i henhold til nasjonal lovgivning. All utveksling og anvendelse av de innhentede opplysningene skal skje i samsvar med kravene i artikkel 3.

I følge *artikkel 6* skal partene gi hverandre beskjed om endringer i konkurranselovgivning eller annen lovgivning som foretas etter inngåelsen av avtalen, dersom endringene kan få betydning for avtalen.

Artikkel 7 har regler om avtalens ikrafttredelse. Det fremgår av bestemmelsen at avtalen skal erstatte den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker av 16. mars 2001 og 9. april 2003.

Artikkel 8 har regler om revidering og oppsigelse av avtalen.

Artikkel 9 slår fast at Danmark er depositar for avtalen og skal oppbevare ratifikasjons-, godtagelses- og godkjenningssdokumentene.

Avtalen er utformet i samsvar med OECDs anbefaling av 16. september 2014 om konkurransesamarbeid medlemsstatene imellom¹. I anbefalingens punkt II oppfordres det til å legge til rette for internasjonalt konkurransesamarbeid og ta nødvendige skritt for å eliminere direkte og indirekte rettslige skranker eller restriksjoner for effektivt håndhevingsamarbeid. Foreløpig har Norge ikke inngått noen tilsvarende avtaler om samarbeid i konkurransesaker utover det nordiske samarbeidet og EØS-avtalen, og det foreligger heller ingen planer om dette.

Avtalen av 2017 er endret i forhold til avtalen av 2001 ved at det ikke lenger er et vilkår at myndigheten som avgir taushetsbelagte opplysninger, må gi samtykke for at opplysningene skal kunne videreformidles fra den myndighet som fikk opplysningene.

Avtalen får også anvendelse på samarbeid i saker med samhandelspåvirkning. Dette er saker der Traktaten om den europeiske unions virkemåte eller EØS-avtalens konkurranseregler anvendes parallelt med nasjonale regler, fordi forholdet kan påvirke handelen mellom avtalepartene i EU eller EØS-avtalen. Endringen vil bidra til mer effektiv håndheving i saker hvor foretak som er under etterforskning for brudd på konkurransereglene opererer i flere av de nordiske landene. Det samme

¹ <http://www.oecd.org/daf/competition/2014-rec-international-coop-competition.pdf> Commitment to Effective International Co-operation

gjelder i saker om inngrep mot foretakssammenlutninger hvor konkurrenter, kunder eller leverandører av foretakene er hjemmehørende eller har virksomhet i de andre nordiske landene.

I likhet med avtalen av 2001, pålegger ikke avtalen av 2017 partene noen plikt til å bistå de andre partenes konkurransemyndigheter i den enkelte sak. Den konkurransemyndighet som mottar anmodning om bistand fra en annen parts konkurransemyndighet, er derfor ikke forpliktet til å imøtekomme anmodningen om å innhente og/eller oversende informasjon. Konkurransemyndigheten kan ta hensyn til tilgjengelige ressurser og prioriteringer for øvrig ved vurderingen av om slik bistand skal gis, og hvor omfattende den eventuelt skal være.

Når norske konkurransemyndigheter innhenter opplysninger eller foretar bevissikring som ledd i samarbeid med en konkurransemyndighet i et annet nordisk land, skal de prosessuelle reglene i norsk rett følges ved informasjonsinnhentingen. Dette innebærer at informasjon kan innhentes enten gjennom informasjonspålegg etter konkurranseloven § 24, eller bevissikring etter § 25.

5 Gjennomføring i norsk rett

På bakgrunn av høringen omtalt ovenfor i punkt 3, fremmer Nærings- og fiskeridepartementet lovproposisjon om endringer i konkurranseloven for Stortinget.

For at avtalen skal kunne tre i kraft for Norges del, kreves det i tillegg at Stortingets samtykke til ratifikasjon av den reviderte nordiske avtalen innhentes i egen stortingsproposisjon. Stortingets vedtak om samtykke må etterfølges av kongelig resolusjon om ratifikasjon. Avtalen av 2017 vil tre i kraft for Norges del 30 dager etter at Norge har meddelt depositar Danmark om at de nasjonale kravene for ikrafttredelse er oppfylt. Avtalen har som nevnt trådt i kraft for Danmark, Sverige og Finland.

6 Forslag til lovendringer som følge av avtalen

6.1 Forslag til endringer i konkurranseloven § 7 om utlevering av opplysninger til andre lands konkurransemyndigheter og internasjonale organisasjoner

6.1.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Gjeldende rett

Konkurranseloven § 7 gir Konkurransetilsynet adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger

til fremmed stat eller internasjonal organisasjon der Norge er forpliktet til dette som følge av avtale med vedkommende stat eller organisasjon. Bestemmelsens annet ledd fastslår at ved «*utlevering av opplysninger etter første ledd skal Konkurransetilsynet stille som vilkår at opplysningene bare kan formidles videre med samtykke fra Konkurransetilsynet og bare for det formål som samtykket omfatter*».

Endringene i den nordiske avtalen

Etter den nordiske avtalen av 2001 var det et vilkår for utlevering av taushetsbelagte opplysninger, at den konkurransemyndighet som ga opplysningene skulle samtykke dersom det ble aktuelt å videreformidle informasjonen til andre. Dette kravet er fjernet i avtalen av 2017. Bakgrunnen for endringen i samarbeidsavtalen på dette punktet er blant annet at svensk lov er endret slik at Sverige ikke lenger kan akseptere et krav om samtykke for videreformidling av taushetsbelagt informasjon. I tillegg var det et mål å bringe reglene mer i samsvar med reglene om informasjonsutveksling i EU og EØS, hvor det ikke er noe tilsvarende krav. Samarbeidet i den nordiske avtalen bygger i hovedsak på de samme rettslige rammer som gjelder for samarbeidet mellom konkurransemyndigheter i EU og EØS. Det er ikke et vilkår om innhenting av samtykke for videreformidling av taushetsbelagt informasjon i bestemmelsene om utveksling av informasjon i artikkel 12 i Protokoll 4 til Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkingsorgan og en Domstol (ODA-avtalen), jf. EØS-konkurranseloven § 2, og rådsforordning 1/2003 artikkel 12. Den nye nordiske avtalen innebærer en tilpasning til dette regimet.

Etter de nordiske konkurransemyndighetenes syn er det ikke lenger behov for å innhente samtykke for videreformidling av taushetsbelagt informasjon. Konkurransemyndighetene viser i denne forbindelse til at samarbeidet mellom de nordiske konkurransemyndighetene fungerer svært godt, og at det er tillit til at taushetsbelagt informasjon som utveksles mellom dem ikke blir misbrukt eller tilflytter uvedkommende. Videre inneholder den nordiske avtalen en begrensning som innebærer at opplysningene kun kan anvendes i den saken og til det formål de ble innhentet for, jf. artikkel 3 i avtalen. Dette vil bidra til å sikre en forsvarlig behandling av den informasjonen som overleveres.

For å kunne ratifisere den reviderte nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker er det derfor nødvendig å endre kravet til samtykke for videreformidling av taushetsbelagt informasjon i konkurranseloven § 7 annet ledd.

6.1.2 Høringsnotatet

Høringsnotatet av 12. juni 2018 redegjorde for endringene i den nordiske avtalen. I notatet ble det foreslått at konkurranseloven § 7 endres ved å oppheve kravet om samtykke for at et annet lands konkurransemyndighet skal kunne viderefremme taushetspliktig informasjon som den har mottatt fra norske konkurransemyndigheter. Videre beskrev notatet behovet for å presisere at adgangen til informasjonsutveksling i konkurranseloven § 7 ikke bare gjelder der det foreligger en forpliktelse i en internasjonal avtale, men også der det foreligger en frivillig adgang til dette etter en internasjonal avtale.

6.1.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen skriver at utlevering av taushetsbelagt informasjon er inngripende for den informasjonen gjelder. Formålet med § 7 annet ledd, er at Konkurransetilsynet skal sikre nevnte rettssikkerhetshensyn gjennom denne samtykkemekanismen. Advokatforeningen ser at samtykkekravet kan fremstå som unødvendig byråkratisk når det er tale om utlevering av taushetsbelagt informasjon til utenlandske konkurransemyndigheter med lignende regler for innsyn og taushetsplikt som de norske. Bestemmelsen har imidlertid en viktig funksjon i tilfeller der taushetsbelagt informasjon eventuelt utleveres til utenlandske konkurransemyndigheter med svakere vern av forretningshemmeligheter og annen taushetsbelagt informasjon enn det Norge har. Advokatforeningen går derfor imot forslaget, og foreslår at bestemmelsen beholdes.

Subsidiært foreslår Advokatforeningen en alternativ ordlyd for § 7 annet ledd:

«Ved utlevering av opplysninger etter første ledd skal Konkurransetilsynet stille som vilkår at opplysningene bare kan formidles videre så langt det er anledning til dette etter regler som gir tilsvarende beskyttelse for taushetsbelagt informasjon som etter norsk lov.»

NHO mener det må sikres at informasjon som leveres videre til andre stater behandles konfidensielt av vedkommende myndighet. NHO viser til at dette er hensynet bak dagens bestemmelse og at det er like relevant i dag.

NHO legger til grunn at samarbeidet mellom de nordiske myndighetene fungerer svært godt, og at det er tillit til at utlevert taushetsbelagt informasjon ikke misbrukes eller tilflytter uvedkom-

mende. NHO påpeker at bestemmelsen er generell, og betydningen av en sikkerhet om forsvarlig behandling for bedrifter som gir opplysninger til myndighetene. NHO mener det ikke er tilstrekkelig å vise til godt samarbeidsklima og tillit i Norden. De mener en forutsetning for viderefremming av opplysninger er at Konkurransetilsynet påser at mottakerland behandler opplysningene på en forsvarlig måte. Forsvarlig behandling vil blant annet innebære grunnleggende krav til sikker oppbevaring av informasjon og at informasjonen kun skal brukes til formålet informasjonen er innhentet for. NHO antar at avtalen mellom de nordiske landene har en slik regulering av bruk av informasjon, og at denne avtalen isolert sett da vil være tilstrekkelig grunnlag for å utlevere opplysninger. NHO foreslår en alternativ utforming av annet ledd, som vil ivareta den nordiske avtalen:

«Ved utlevering av opplysninger etter første ledd skal Konkurransetilsynet påse at opplysningene behandles forsvarlig av mottakende stat eller organisasjon, herunder kun til det formål som opplysningene er innhentet for.»

6.1.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til formålet med den nye nordiske avtalen, som er å styrke det nordiske samarbeidet på konkurranseområdet, og å bringe regelverket for håndheving av det nasjonale konkurranseregelverket mest mulig i overensstemmelse med håndhevingssamarbeidet i EU og EØS.

Mellom Norge og de andre nordiske landene er det utstrakt handel og markedene er ofte grenseoverskridende. Konkurransesaker vil derfor ofte ha en utstrekning utover det enkelte nordiske land. Det forekommer også at foretak hjemmehørende i ett land har sin hovedsakelige virksomhet i et annet land, for eksempel foretak som driver netthandel. Det er derfor viktig at det er minst mulig hindringer i veien for et effektivt samarbeid mellom de nordiske konkurransemyndighetene i disse sakene.

Dersom Norge skal slutte seg til den nye nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker, må kravet til samtykke i § 7 annet ledd oppheves, i hvert fall for utlevering av opplysninger etter denne avtalen. Dette innebærer en tilnærming til reglene om utveksling av opplysninger med EFTAs overvåkningsorgan og Kommisjonen i EØS-konkurranseloven § 2.

Bortfall av krav om samtykke for viderefremming av taushetspliktig informasjon, som er

mottatt fra et annet lands konkurransemyndighet innebærer etter departementets vurdering både fordeler og ulemper for norske bedrifter. Som både NHO og Advokatforeningen skriver, kan norske foretak påføres skade dersom informasjonen spres til uvedkommende. Fordelen er at de bedriftene som er parter i en konkurransesak vil kunne få partsinnsyn i opplysninger som gjelder saken, uavhengig av samtykke fra et annet lands konkurransemyndighet.

Alle de nordiske landene har regler med formål å beskytte forretningshemmeligheter, og som beskytter relasjonene mellom statene og internasjonale organisasjoner.

Det er viktig at reglene for utveksling av taushetsbelagt informasjon er klare og enkle å praktisere. Advokatforeningen foreslår en bestemmelse som krever at Konkurransetilsynet foretar en vurdering av om en annen stats lovgivning gir en tilsvarende beskyttelse for taushetsbelagt informasjon som norsk lovgivning. Etter departementets vurdering er dette en vurdering som først og fremst må skje når det tas stilling til om det skal inngås en avtale om samarbeid som åpner for utlevering av taushetspliktig informasjon, som påpekt ovenfor.

En slik bestemmelse vil bryte med intensjonen bak avtalen av 2017, som er å effektivisere og styrke samarbeidet mellom de nordiske statenes konkurransemyndigheter. Forslaget vil medføre at adgangen til utveksling av informasjon fra Konkurransetilsynet til de nordiske konkurransetilsynene vil bli innskrenket i forhold til hva som gjelder etter avtalen at 2001.

Høringsinstansenes bekymring retter seg, slik departementet forstår dem, ikke først og fremst mot utveksling av opplysninger mellom de nordiske landene. Det er imidlertid skepsis mot informasjonsutveksling med andre stater Norge eventuelt inngår avtale med senere. Departementet bemerker at loven ikke gir selvstendig rett eller plikt til å utlevere opplysninger til konkurransemyndigheter i andre land. Loven gjelder kun der Norge har avtaler med andre stater eller organisasjoner. Hver enkelt avtale vil ha nærmere regler om eventuell utveksling av informasjon og vilkår for utveksling, herunder om utveksling av informasjon som etter norsk rett er underlagt taushetsplikt overhodet skal kunne skje.

For å imøtekomme innsigelsene fra høringsinstansene for så vidt gjelder mulige fremtidige avtaler, foreslår departementet at § 7 annet ledd står uendret, men at det tas inn et tredje ledd som sier at vilkåret i annet ledd ikke får anvendelse der utlevering skjer som ledd i samarbeid med de

andre nordiske landene etter den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker. Eventuelle nye samarbeidsavtaler vil dermed kunne forutsette lovendring.

Ved inngåelse av slike avtaler for fremtiden og påfølgende lovendring, vil det nødvendigvis måtte legges betydelig vekt på om den stat det skal inngås avtale med, har et tilfredsstillende beskyttelsesnivå for taushetsbelagt informasjon. Dette vil være viktig både ved vurderingen av om det skal inngås avtale om samarbeid i konkurransesaker og ved vurderingen av hvor omfattende et slikt samarbeid skal være.

Den nordiske avtalen gir som nevnt de nasjonale konkurransemyndighetene en frivillig adgang til å bistå hverandre ved å utlevere informasjon, men pålegger dem ikke noen plikt til dette. For å gjøre det klart at konkurranseloven § 7 også omfatter overlevering av informasjon i slike tilfeller, foreslås å endre ordlyden i § 7 fra «*avtaleforpliktelser*» til «*avtaler*». Det foreslås tilsvarende endringer i § 24 og § 25, se nedenfor under punkt 6.2. For å klargjøre at bestemmelsen kun gjelder avtaler inngått mellom Norge og andre stater eller internasjonale organisasjoner tas det inn at bestemmelsen gjelder for utlevering av opplysninger etter «*folkerettslige*» avtaler.

6.2 Forslag til endring i konkurranseloven § 24 første ledd om opplysningsplikt og § 25 første ledd om bevissikring

6.2.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Gjeldende rett

Konkurranseloven § 24 regulerer den enkeltes opplysningsplikt og utleveringsplikt overfor konkurransemyndighetene. Enhver plikter å gi konkurransemyndighetene de opplysninger som disse myndighetene krever for å utføre sine gjøremål etter loven eller for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en fremmed stat eller internasjonal organisasjon, jf. § 24 første ledd.

Dersom det er rimelig grunn til å anta at konkurranseloven eller vedtak i medhold av loven er overtrådt, eller det er nødvendig for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en fremmed stat eller en internasjonal organisasjon, kan Konkurransetilsynet foreta bevissikring, jf. konkurranseloven § 25.

Dersom Konkurransetilsynet skal foreta bevissikring, må de få tillatelse, i form av en beslutning fra tingretten jf. konkurranseloven § 25 tredje ledd. Når det gjelder bevissikring på vegne av

fremmed stat eller internasjonal organisasjon følger ikke vilkårene for bevissikring av § 25. Bestemmelsen henviser til at bevissikring må være nødvendig for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en fremmed stat eller en internasjonal organisasjon. Det forutsettes i forarbeidene til bestemmelsen² at vilkårene for at norske myndigheter skal være forpliktet til å foreta bevissikring i disse sakene, må fremgå av avtalen, inkludert de krav som stilles til mistanke og den rettslige prøvingen av denne.

Endringene i den nordiske avtalen

Etter den nordiske avtalen av 2001 er det ikke adgang til å innhente informasjon eller foreta bevissikring etter anmodning fra avtalepartene. For å sikre en mer effektiv håndheving av konkurransereglene på nordisk nivå, er dette endret i avtalen av 2017. De nasjonale konkurransemyndighetene kan etter denne avtalen innhente informasjon og utføre bevissikring på anmodning av de øvrige partenes konkurransemyndigheter, jf. artikkel 4 og 5.

Samarbeidet i den nordiske avtalen bygger på de samme rettslige rammer som gjelder for samarbeidet mellom nasjonale konkurransemyndigheter i EU.

6.2.2 Høringsnotatet

I høringsnotatet av 12. juni 2018 ble det foreslått å endre konkurranseloven § 24 og § 25 slik at «*avtaleforpliktelser*» erstattes av «*avtaler*». Endringen skal sikre at ikke ordlydens krav til avtaleforpliktelse skaper tvil om at bestemmelsen også dekker bistand etter den nordiske avtalen. Etter den nordiske avtalen er det opp til Konkurransetilsynet å vurdere om de vil etterkomme en anmodning, fra konkurransemyndighetene hos en av avtalepartene, om å innhente opplysninger eller foreta bevissikring.

Departementet understreket at formålet med endringene er å klargjøre lovteksten, men uten at endringene er strengt nødvendige for å gjennomføre den nordiske avtalen i norsk rett. Behovet for klargjøring er særlig begrunnet med at § 24 og § 25 gir hjemmel til potensielt svært inngripende tiltak, og at det på legalitetsprinsippets område er avgjørende at de aktuelle lovhjemlene er tilstrekkelig klare.

6.2.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen er den eneste høringsinstansen som hadde merknader til forslaget til endring av konkurranseloven § 24 om opplysningsplikt og § 25 om bevissikring.

Advokatforeningen er ikke enig i at det ikke er strengt nødvendig å endre lovens ordlyd for å tilfredsstillende avtalens krav til samarbeid om informasjonsutlevering og bevissikring.

Når det gjelder § 24 foreslår Advokatforeningen å ta inn i bestemmelsen et vilkår tilsvarende deres forslag til nytt annet ledd i § 7, med et krav om at det sikres en tilsvarende beskyttelse for taushetsbelagt informasjon som etter norsk lov.

Når det gjelder forslaget til § 25 viser foreningen til at bevissikring er et særlig inngripende tiltak mot de foretak og personer den retter seg mot. Dette er legalitetsprinsippets kjerneområde og dermed kreves klar lovhjemmel. Foreningen mener derfor at det kreves lovendring om det skal tilrettelegges for slikt samarbeid som avtalen legger opp til.

Advokatforeningen har imidlertid ingen prinsipielle innvendinger mot at det foretas bevissikring i Norge på vegne av en fremmed stats konkurransemyndigheter, også i tilfeller der det foreligger avtaler som bygger på en frivillig adgang til å gi slik bistand.

Advokatforeningen støtter likevel ikke departementets forslaget til ordlyd. I departementets forslag fremstår «*avtale med fremmed stat eller organisasjon*» som et selvstendig alternativ til «*rimelig grunn til å anta at konkurranseloven eller vedtak etter loven er overtrådt*». Advokatforeningen mener det følger av helt grunnleggende rettsikkerhetsprinsipper at et så alvorlig inngrep som bevissikring, må baseres på en forutsetning om at det er rimelig grunn til å anta overtredelse av relevant konkurranselovgivning. Videre må det også være en forutsetning at det er tale om et forhold som i prinsippet kan rammes av norsk konkurranselovgivning, gitt at forholdet var underlagt norsk jurisdiksjon.

Innenfor EØS-området som har harmonisert konkurranseregelverket innebærer sistnevnte vilkår ingen ekstra ulempe for konkurransemyndighetene eller vanskelig vurderingstema for norske domstoler. Vilåret er først og fremst viktig ved samarbeid med en stat med konkurranseregler som avviker fra de norske.

Etter forarbeidene til dagens lov er det en forutsetning for anvendelse av reglene at det foreligger en på forhånd folkerettslig forpliktende

² Ot.prp. nr. 6 (2003–2004) s. 237

avtale mellom Norge og vedkommende stat eller internasjonale organisasjon. Etter Advokatforeningens syn bør dette fremgå av ordlyden, da det tidligere har vært stilt spørsmål om en avtale med annet lands myndighet kan inngås fra sak til sak.

Advokatforeningen foreslår derfor at det tas inn i bestemmelsen at det må foreligge mistanke om brudd på konkurransereglene i det land eller den organisasjon som anmoder om bevissikringen og at forholdet også ville innebære en overtredelse av norsk konkurranselov dersom forholdet hadde vært underlagt norsk jurisdiksjon.

6.2.4 Departementets vurdering

Etter departementets vurdering innebærer forslaget om å endre § 24 og § 25 ikke en vidtrekkende endring. Begrunnelsen for endringene er, i likhet med tilsvarende endring i § 7 første ledd, behovet for å klargjøre at også avtaler som ikke pålegger noen plikt til informasjonsinnhenting eller bevissikring, er omfattet av bestemmelsen. Dette fører ikke til en utvidet kompetanse. Hvor omfattende kompetanse myndighetene har etter disse to bestemmelsene, avgjøres som Advokatforeningen påpeker, av hvilke internasjonale avtaler Norge har inngått. Nå er det samarbeidet innenfor EØS-avtalen, og den nye nordiske avtalen, som legger opp til utstrakt samarbeid mellom norske konkurransemyndigheter og andre konkurransemyndigheter.

Departementet noterer seg at Advokatforeningen ikke har innvendinger mot lovendringene for så vidt gjelder de folkerettslige avtaler Norge har inngått, og er i ferd med å inngå. Foreningen ønsker at loven skal sette en skranke mot nye samarbeidsavtaler som gir Konkurransetilsynet adgang til å innhente informasjon og foreta bevissikring i saker som gjelder adferd som ikke ville være lovstridig under norsk og europeisk konkurranserett.

Forslaget som nå fremmes er begrenset til avtalen med de nordiske landene. Det vil være opp til fremtidige Storting å ta stilling til om det skal inngås lignende avtaler med andre land eller organisasjoner, og om informasjonsinnhentingshjemlene i § 24 og § 25 er tilstrekkelige.

Konkurranseloven § 24 gir konkurransemyndighetene en vid adgang til å kreve opplysninger og få utlevert informasjon eller bærere av slik informasjon. Bestemmelsen krever ikke at det foreligger mistanke om brudd på konkurransereglene, og kan benyttes både i overtredelsessaker og i alle andre saker etter konkurranseloven. Når det gjel-

der bistand til konkurransemyndigheter i andre land og til internasjonale organisasjoner vil avtalen med vedkommende stat eller organisasjon være avgjørende for hvilke informasjonspålegg som er aktuelle. Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 7, som gir adgang til å overlevere informasjon der det foreligger avtale om dette, jf. ovenfor i punkt 6.1. Departementet ser ikke behov for å endre forslaget til endring av denne bestemmelsen, utover de presiseringer som er gitt i omtalen av endringen av § 7 ovenfor. På denne bakgrunn foreslår departementet å endre § 24 i samsvar med forslaget i høringsnotatet slik at «*avtaleforpliktelser*» endres til «*avtaler*».

Når det gjelder § 25, foreslo departementet i høringsnotatet å gjøre tilsvarende endring i denne bestemmelsen som i § 24. Dette for å klargjøre at bestemmelsen også omfatter internasjonale samarbeid som ikke innebærer en plikt til å foreta bevissikring etter anmodning fra en utenlandsk konkurransemyndighet. Etter en nærmere vurdering av høringsinnspillet fra Advokatforeningen, har departementet kommet til at § 25 bør endres ytterligere for å klargjøre bestemmelsens ordlyd om at bevissikring er «*nødvendig*» for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en fremmed stat eller en internasjonal organisasjon.

Departementet deler Advokatforeningens syn om at bevissikring er inngripende, både for foretak og privatpersoner, og at legalitetsprinsippet og alminnelige rettssikkerhetsbetraktninger gjør seg gjeldende. Følgelig må bevissikringsvilkårene være mest mulig klare og utfyllende. Vilkårene for bevissikring bør derfor i størst mulig grad fremgå klart av § 25. Departementet er også enig i at det ikke er aktuelt å foreta bevissikring på vegne av en annen stat, dersom ikke kravene til mistanke om overtredelse etter § 25 er oppfylt. Departementet mener videre at bevissikring etter § 25 på vegne av en annen stat ikke er aktuelt dersom mistanken gjelder en overtredelse som ikke er dekket av forbudene i norsk konkurranserett, herunder EØS-avtalen. Departementet legger til grunn at det er lite sannsynlig at Norge vil inngå en folkerettslig avtale om samarbeid på konkurranseområdet med land som forbyr adferd som er vesentlig forskjellig fra den som er forbudt etter norsk rett og EØS-retten.

Departementet er imidlertid enig med Advokatforeningen i at det bør fremgå uttrykkelig av § 25 at det er et vilkår også for bevissikring på grunnlag av en folkerettslig avtale at det foreligger mistanke om brudd på konkurransereglene.

7 Andre lovendringer

7.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Konkurranseloven § 16 første ledd gir hjemmel til å gripe inn mot konkurransebegrensende foretakssammenslutninger og oppkjøp. Frem til 2016 var den materielle inngrepsterskelen i § 16 første ledd formulert som at Konkurransetilsynet skal forby foretakssammenslutninger som vil «føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål». Denne formuleringen ble gjentatt i § 16a om inngrep mot minoritetsserverv, § 20 annet ledd om varsel om vedtak og § 20a om klage og oppheving. I 2016 ble inngrepsterskelen endret til at Konkurransetilsynet skal forby foretakssammenslutninger «som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes». Det ble imidlertid ikke gjort tilsvarende endringer i de øvrige bestemmelsene hvor inngrepsterskelen er gjengitt, og det er derfor ikke lenger samsvar mellom bestemmelsene.

Departementet foreslår at disse bestemmelsene endres, slik at lovbestemmelser som gjengir innholdet i den materielle testen for inngrep mot foretakssammenslutninger, blir samsvarende med ordlyden i § 16 første ledd.

7.2 Høringsnotatet

Konkurranselovens regel for inngrep mot konkurransebegrensende fusjoner og oppkjøp følger av § 16 første ledd, men den gjentas også flere andre steder i loven, både i de prosessuelle reglene i § 20 og § 20a og i § 16a om inngrep mot minoritetsserverv. Ved endringen i konkurranselovens materielle inngrepsterskel i 2016, ble disse gjentakelsene ved en feil ikke endret. Departementet foreslo derfor å endre disse bestemmelsene. Dette gjelder bestemmelsen om inngrep mot minoritetsserverv i konkurranseloven § 16a, bestemmelsen om 25-dagers varsel i konkurranseloven § 20 annet ledd og bestemmelsen om klage og oppheving i § 20a annet ledd. Endringene vil ikke ha rettslig betydning, verken materielt eller prosessuelt.

7.3 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen støtter departementets forslag til endringer i konkurranseloven § 16 a, § 20 annet ledd og § 20 a annet ledd.

7.4 Departementets vurdering

Departementet går inn for at bestemmelsene endres i samsvar med høringsnotatet, slik at det blir samsvar mellom inngrepshjemmelen i § 16 første ledd og ordlyden i §§ 16a, 20 og 20a.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte lovendringene vil få svært begrensede økonomiske eller administrative konsekvenser, både for det offentlige og for næringslivet.

Den reviderte nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker kan gi noe administrativt merarbeid for Konkurransetilsynet, da tilsynet kan få flere anmodninger om innhenting og utlevering av informasjon, eller gjennomføring av bevissikring. Det er imidlertid overlatt til tilsynets skjønn å ta stilling til slike anmodninger, og det forutsettes at Konkurransetilsynet utfører sine oppgaver etter den reviderte nordiske avtalen innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammer. Konkurransetilsynet vil derfor kunne ta hensyn til tilgjengelige ressurser og prioriteringer for øvrig, i vurderingen av om det vil yte bistand. Kostnaden for undersøkelser skal bæres av den konkurransemyndigheten som ber om undersøkelser, jf. avtalens artikkel 5.

For foretakene innebærer endringene i konkurranseloven § 24 og § 25, at innholdet i gjeldende bestemmelser blir klarere. Dette antas å spare foretakene for ressurser. Som følge av den nye nordiske avtalen, er det mulig at foretakene i noe større grad enn før blir bedt om å gi opplysninger, og at det blir foretatt noe hyppigere bevissikringer fordi Konkurransetilsynet nå får anledning til å foreta informasjonsinnhenting og bevissikring på vegne av de andre nordiske landene. Det er vanskelig å anslå omfanget av dette, men det antas ikke å utgjøre noen stor forskjell.

Bakgrunnen for inngåelsen av den nordiske avtalen av 2017 var behovet for å styrke håndhevingen av de nasjonale konkurransereglene på nordisk plan, gjennom et mer effektivt samarbeid mellom de nordiske konkurransemyndighetene. I følge de nordiske konkurransetilsynene har manglende muligheter for å innhente informasjon og bevis fra de andre landene ført til en svekket håndheving i en rekke saker. Det at samarbeidet nå styrkes, vil derfor kunne føre til en mer effektiv håndheving av konkurransereglene og dermed en mer effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til konkurranseloven § 7

Konkurranseloven § 7 gir Konkurransetilsynet adgang til å overlevere taushetsbelagte opplysninger til konkurransemyndighetene i fremmed stat eller til internasjonal organisasjon, dersom dette følger av avtale med vedkommende stat eller organisasjon. Adgangen til å overlevere taushetsbelagte opplysninger i medhold av § 7 må ses i sammenheng med adgangen til å kreve opplysninger og gjennomføre bevissikring etter konkurranseloven § 24 og § 25, for å oppfylle Norges avtaler med fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Se mer om endringer av § 24 og § 25 nedenfor.

Bestemmelsen gir ingen selvstendig hjemmel til utlevering, men forutsetter at det foreligger en folkerettslig bindende avtale som omfatter utlevering av opplysninger. Bestemmelsen pålegger heller ingen plikt til utlevering av opplysninger. Det vil bero på Konkurransetilsynets skjønn hvorvidt opplysninger skal utleveres i et konkret tilfelle.

Henvisningen til at utlevering må følge av en *avtaleforpliktelse* er endret til bare *avtale*. Begrunnelsen er å få klart frem at også utlevering av opplysninger hvor det ikke er plikt til utlevering, men bare adgang til dette er omfattet av bestemmelsen. Det inntas videre en henvisning til at avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon må være *«folkerettslig»*. Endringen er ment å klargjøre vilkåret om at det må foreligge en på forhånd folkerettslig forpliktende avtale mellom Norge og den aktuelle stat eller internasjonale organisasjon. Det er dermed ikke adgang til å kreve opplysninger eller utlevering av informasjon på bakgrunn av f.eks. en avtale inngått mellom landenes konkurransemyndigheter for den aktuelle saken. Se tilsvarende endringer i § 24 og § 25 nedenfor.

Det tas inn et nytt tredje ledd i bestemmelsen som klargjør at kravet i annet ledd, om at det ved utleveringen skal stilles vilkår om samtykke for at opplysningene skal kunne formidles videre av mottakeren, ikke skal gjelde der utleveringen skjer i medhold av avtalen om samarbeid i konkurransesaker mellom de nordiske landene.

Til konkurranseloven 16 a

Bestemmelsens første ledd første punktum endres slik at ordlyden blir i samsvar med § 16 første ledd slik den lyder etter lovendring 15. april 2016 nr. 2. Den materielle inngrepsterskelen for inngrep mot foretakssammenslutninger ble endret fra at Kon-

kurransetilsynet skal gripe inn mot foretakssammenslutninger *«som vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål»* til at det skal gripes inn mot foretakssammenslutninger som *«i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse»*. Endringen retter opp en feil som førte til at det ikke var samsvar mellom ordlyden i § 16 første ledd og § 16a første ledd. Dette medfører ingen endringer i rettsstilstanden, hverken materielt eller prosessuelt.

Til konkurranseloven § 20

Bestemmelsens annet ledd annet punktum endres slik at ordlyden blir i samsvar med § 16 første ledd slik den lyder etter lovendring 15. april 2016 nr. 2, jf. merknaden til § 16 a.

Endringen retter opp en feil som førte til at det ikke var samsvar mellom ordlyden i § 16 første ledd og § 20 annet ledd. Endringen medfører ingen endringer i rettsstilstanden, hverken materielt eller prosessuelt.

Til konkurranseloven § 20 a

Det gjøres tilsvarende endring i § 20a annet ledd første punktum som i § 16a og § 20. Endringen retter opp en feil som førte til at det ikke var samsvar mellom ordlyden i § 16 første ledd. Endringen medfører ingen endringer i rettsstilstanden, hverken materielt eller prosessuelt.

Til konkurranseloven § 24

Første ledd første punktum endres slik at det gjøres klart at også folkerettslige avtaler som ikke pålegger en plikt til å innhente opplysninger på vegne av avtaleparten, men gir en adgang til slikt samarbeid, faller inn under bestemmelsens ordlyd. Bakgrunnen for endringen er Nordisk avtale om samarbeid i konkurransesaker av 2017, som ikke pålegger noen plikt til å innhente informasjon på vegne av avtalepartene i konkurransesaker, men kun adgang.

Det inntas videre en henvisning til at avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon må være *«folkerettslig»*. Endringen er ment å klargjøre vilkåret om at det må foreligge en på forhånd folkerettslig forpliktende avtale mellom Norge og den aktuelle stat eller internasjonale organisasjon. Det er dermed ikke adgang til å kreve opplysninger eller utlevering av informasjon på bakgrunn av f.eks. en avtale inngått mellom landenes konkurransemyndigheter for den aktuelle saken.

Til konkurranseloven § 25

Første ledd første punktum endres tilsvarende § 7 første ledd og § 24 første ledd, ved at ordet «*avtaleforpliktelser*» endres til «*avtaler*». Begrunnelsen er den samme som for tilsvarende endringer i § 7 og § 24. Av samme grunn fjernes henvisningen til at bevissikringen må være «*nødvendig*» for å oppfylle avtalen med fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Det tas videre inn en henvisning til at avtalen med fremmed stat eller internasjonal organisasjon må være «*folkerettslig*». Endringen er ment å klargjøre vilkåret om at det må foreligge en på forhånd folkerettslig forpliktende avtale mellom Norge og den aktuelle stat eller internasjonale organisasjon. Det er dermed ikke adgang til å foreta slik bevissikring uten at det foreligger en folkerettslig bindende avtale til grunn for samarbeidet. Se tilsvarende endring i § 24.

I tillegg tas det inn en bestemmelse om at det ved bevissikring på vegne av fremmed stat eller internasjonal organisasjon, må være rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av vedkommende stat eller organisasjons konkurranseregler. Videre oppstilles det et krav om at det forholdet som gir grunnlag for bevissikringen, er av en slik art at det ville kunne rammes av konkurranseloven, dersom denne hadde kommet til anvendelse på forholdet. Dette betyr altså at tingretten ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til bevissikring skal vurdere både om det foreligger rimelig grunn til å anta at det foreligger en overtredelse av den fremmede statens konkurranselovgivning og at tilsvarende forhold er forbudt også etter norsk rett. Begrunnelsen er at et så inngripende tiltak som bevissikring kun skal benyttes i tilfeller hvor det forhold som etterforskes er av en slik art at vi i Norge anser at bevissikring er forholdsmessig og nødvendig.

Endringene i bestemmelsen medfører at leddene forskyves slik at nåværende annet til sjuende ledd blir tredje til nytt åttende ledd.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i konkurranseloven og vedtak om samtykke til ratifikasjon av nordisk avtale av 8. september 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker i samsvar med vedlagte forslag.

10 Vurdering og tilråding

Mellom de nordiske landene er det utstrakt handel og markedene er ofte grenseoverskridende. Konkurransbegrensende samarbeid og foretakssammenslutninger som hindrer effektiv konkurranse på et lands territorium vil derfor ofte ha virkninger også i andre nordiske land. Konkurransemyndighetene i de nordiske landene har gitt uttrykk for at det i flere saker har vært et problem at mulighetene for samarbeid etter avtalen av 2001 har vært utilstrekkelige. En ny avtale med større muligheter for å samarbeide på tvers av grensene og å bistå hverandre i oppklaring av saker der det er hensiktsmessig vil derfor være en fordel for alle partene i avtalen, men kanskje særlig viktig for Norge som står utenfor EU. Konkurransetilsynet har derfor deltatt aktivt i utformingen av avtalen. Departementet anser at en ny utvidet avtale vil være viktig for et fortsatt godt samarbeid mellom de nordiske konkurransemyndighetene, og vil sikre en mer effektiv etterforskning og håndheving av saker med virkning i to eller flere nordiske stater.

Departementet tilrår derfor ratifikasjon av Avtale om samarbeid i konkurransesaker av 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige og at det gjøres endringer i konkurranseloven som tilpasser loven til den nye avtalen.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i konkurranseloven og samtykke til ratifikasjon av avtale av 8. september 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker (nordisk avtale om samarbeid i konkurransesaker m.m.).

A

Forslag

til lov om endringer i konkurranseloven

I

I lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger blir det gjort følgende endringer:

§ 7 første ledd skal lyde:

For å oppfylle *Norges folkerettslige avtaler med fremmed stat* eller internasjonal organisasjon kan Konkurransetilsynet uten hinder av lovbestemt taushetsplikt gi konkurransemyndigheter i fremmede stater og internasjonale organisasjoner opplysninger som er nødvendige for å fremme norske eller vedkommende stats eller organisasjons konkurranseregler.

§ 7 tredje og nytt fjerde ledd skal lyde:

Annet ledd gjelder ikke ved utlevering av opplysninger som skjer på grunnlag av avtale mellom de nordiske landene om samarbeid i konkurransesaker.

Kongen kan gi forskrift om overlevering av opplysninger etter første til tredje ledd.

§ 16 a første ledd første punktum skal lyde:

Konkurransetilsynet skal forby erverv av andeler i et foretak selv om ervervet ikke fører til kontroll, dersom *det i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes.*

§ 20 annet ledd annet punktum skal lyde:

I varselet må Konkurransetilsynet vise at det er rimelig grunn til å anta at foretakssammenslutningen eller ervervet som nevnt i § 16 a *i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes.*

§ 20 a annet ledd første punktum skal lyde:

Dersom Konkurranseskjennemnda opphever et vedtak etter § 16 annet ledd fordi foretakssammenslutningen ikke *i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse særlig som et resultat av at en domine-*

rende stilling skapes eller styrkes, er saken endelig avgjort.

§ 24 første ledd første punktum skal lyde:

Enhver plikter å gi konkurransemyndighetene de opplysninger som disse myndigheter krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven eller for å kunne oppfylle *Norges folkerettslige avtaler med en fremmed stat* eller en internasjonal organisasjon.

§ 25 første og annet ledd skal lyde:

Konkurransetilsynet kan foreta bevissikring etter annet ledd

- a) *når det er rimelig grunn til å anta at loven eller vedtak i medhold av loven er overtrådt, eller*
- b) *for å oppfylle Norges folkerettslige avtaler med en fremmed stat eller en internasjonal organisasjon, der det er rimelig grunn til å anta at vedkommende stat eller organisasjons konkurranseregler er overtrådt, og forholdet som utredes er av en slik art at det kan innebære en overtredelse av denne lov dersom den hadde kommet til anvendelse på forholdet.*

Når vilkårene i første ledd er oppfylt, kan Konkurransetilsynet kreve

- a) *å få adgang til lokaler, eiendommer, transportmidler og andre oppbevaringssteder hvor det kan finnes bevis for overtredelse,*
- b) *å få adgang til bolig dersom det er særlig grunn til å anta at bevis oppbevares der,*
- c) *å ta med ting som kan ha betydning som bevis for nærmere gransking og*
- d) *å forsegle forretningslokaler, bøker eller forretningspapirer så lenge undersøkelsen varer og dette anses nødvendig.*

Nåværende annet til sjuende ledd blir tredje til nytt åttende ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B

Forslag

til vedtak om samtykke til ratifikasjon av nordisk avtale om samarbeid i konkurransesaker

Stortinget samtykker i ratifikasjon av avtale av 8. september 2017 mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker.

Vedlegg 1

Avtale om samarbeid i konkurransesaker

Regjeringen i Kongeriket Danmark, regjeringen i Republikken Finland, regjeringen i Republikken Island, regjeringen i Kongeriket Norge og regjeringen i Kongeriket Sverige, heretter referert til som «Partene».

Under henvisning til den gjeldende avtale mellom Danmark, Island, Norge og Sverige om samarbeid i konkurransesaker av 16. mars 2001 og 9. april 2003,

Under henvisning til OECDs anbefaling vedrørende internasjonalt samarbeid om etterforskning og behandling av konkurransesaker av 16. september 2014,

Ut fra følgende betraktninger:

For å styrke og formalisere samarbeidet mellom deres nasjonale konkurransemyndigheter og for å sikre en effektiv håndheving av landenes nasjonale konkurranselovgivning har Partene blitt enige om følgende:

- Å forplikte seg til effektivt samarbeid og gjøre det som er nødvendig for å minimere direkte og indirekte hindringer for effektivt samarbeid om håndheving mellom Partenes konkurransemyndigheter.
- Normalt skal en Part underrette en annen Part dersom deres etterforskning eller saksbehandling kan forventes å få betydning for den annen Parts viktige interesser.
- Der to eller flere Parter etterforsker eller behandler en sak som vedrører samme eller en nært relatert konkurransebegrensende adferd eller fusjon, burde de forsøke å samordne sin etterforskning eller saksbehandling dersom deres konkurransemyndigheter er enige om at det vil være i deres interesse å samarbeide.
- I samarbeid med andre Parter, når det er passende og praktisk, bør Partene gi hverandre relevant informasjon som gjør det mulig for deres konkurransemyndigheter å etterforske og igangsette passende og effektive tiltak mot konkurransebegrensende adferd og fusjoner.
- Uten hensyn til om to eller flere Parter behandler den samme eller en nært relatert konkurransebegrensende adferd eller fusjon, dersom Partenes konkurransemyndigheter finner det

hensiktsmessig, bør de støtte hverandres håndheving ved å gi hverandre assistanse til etterforskning der det er hensiktsmessig under hensyntagen til ledige ressurser og prioriteringer.

HAR VEDTATT DENNE AVTALE:

Artikkel 1

Definisjoner

For denne avtalen gjelder følgende definisjoner:

«Konkurransemyndighet» betyr en Parts enhet som er ansvarlig for å håndheve Partens konkurranse- og fusjonsregler;

«Konkurranseregler» refererer til artikkel 101 eller 102 TEUV og/eller artikkel 53 eller 54 EØS og/eller tilsvarende nasjonale konkurranseregler som angitt av hver av Partene i en liste, vedlagt denne avtalen, som skal utarbeides av og oppdateres regelmessig av Partenes konkurransemyndigheter;

«Fortrolig informasjon» refererer til informasjon som det enten er forbudt eller er underlagt begrensninger i en Parts lov, forskrift eller retningslinjer å avsløre, f.eks., forretningshemmeligheter hvis avsløring kan skade en legitim kommersiell interesse for et foretak;

«Fusjonsregler» referer til reglene i en Parts konkurranselovgivning som regulerer fusjoner, oppkjøp, joint ventures eller annen form for sammenslutning av foretak som faller innenfor anvendelsesområde og definisjonene i en Parts konkurranselovgivning. Hver av Partene skal utarbeide og regelmessig oppdatere en liste, vedlagt denne avtalen, som angir hvilke bestemmelser i deres konkurranselovgivning som regulerer fusjoner.

Artikkel 2

Underretning om etterforskning, håndhevingstiltak og fusjoner

En Parts konkurransemyndighet skal ha myndighet til å underrette en annen Parts konkurransemyndighet når deres etterforskning eller hånd-

hevingstiltak kan forventes å ha betydning for den annen Parts viktige interesser. Omstendigheter som kan begrunne en underretning inkluderer, men er ikke begrenset til;

- a) Formelt søk etter ikke offentlig informasjon som er lokalisert på en annen Parts territorium;
- b) Etterforskning av et foretak som er hjemmehørende hos, registrert eller organisert i henhold til en annen Parts lovgivning;
- c) Etterforskning av en adferd som helt eller delvis forekommer på en annen Parts territorium, eller som er pålagt, fremmet eller godkjent av en annen Parts regjering;
- d) Vurdering av å bruke rettsmidler som stiller krav til eller forbyr adferd på en annen Parts territorium;
- e) En fusjon som tilhører en annen Parts jurisdiksjon;
- f) En fusjon der en eller flere av deltakerne i transaksjonen er foretak som er hjemmehørende hos, registrert eller organisert i henhold til en annen Parts lovgivning.

Den konkurransemyndigheten som underretter etter denne bestemmelsen beholder full råderett over den endelige avgjørelsen av saken, men bør ta hensyn til de synspunkter den annen Parts konkurransemyndigheter ønsker å gi uttrykk for.

Artikkel 3

Utteksling av opplysninger

Med det formål å anvende konkurranseregler eller fusjonsregler har Partenes konkurransemyndigheter myndighet til å utveksle og bruke som bevismateriale alle faktiske eller juridiske opplysninger, herunder fortrolige opplysninger.

Opplysningene som er utvekslet, skal brukes som bevismateriale bare i forbindelse med den saken og til de formål de er innhentet for av den myndighet som overfører opplysningene.

Artikkel 4

Innhenting av informasjon

En Parts konkurransemyndighet kan på sitt eget territorium og i henhold til sin nasjonale lovgivning på vegne av en annen Parts konkurransemyndighet i dennes navn innhente enhver opplysning den anmodende myndighet trenger for å anvende sine konkurranseregler eller fusjonsregler. Enhver utveksling og bruk av innhentede opplysninger skal skje i samsvar med artikkel 3.

Artikkel 5

Kontroller

En Parts konkurransemyndighet kan på vegne av en annen Parts konkurransemyndighet og for dennes regning foreta kontroller eller andre former for undersøkelser på sitt eget territorium i henhold til nasjonal lovgivning for å fastslå at det har skjedd en overtredelse av konkurransereglene. Enhver utveksling og bruk av innhentede opplysninger skal skje i samsvar med artikkel 3.

De tjenestemenn hos den konkurransemyndigheten som har ansvar for å foreta disse kontrollene, samt de som har fullmakt fra eller er utpekt av disse, skal utøve sin myndighet i samsvar med nasjonal lovgivning.

På anmodning fra den konkurransemyndigheten på hvis territorium kontrollen skal foretas, kan tjenestemenn og andre ledsagende personer som har fullmakt fra den konkurransemyndigheten som anmoder om kontrollen, bistå den berørte myndighets tjenestemenn.

Artikkel 6

Formkrav

Partene skal skriftlig informere hverandre om de endringer som finner sted i deres konkurranselover eller annen lovgivning etter inngåelsen av denne avtalen og som kan få betydning for denne.

Artikkel 7

Ikrafttredelse

Denne avtalen skal ratifiseres, godtas eller godkjennes av Partene i samsvar med deres respektive konstitusjonelle krav. Avtalen trer i kraft den trettiende dagen etter den dato da to ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumenter er deponert av Partene. For hver Part som ratifiserer, godtar eller godkjenner avtalen etter deponering av det andre ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentet, skal avtalen tre i kraft på den trettiende dagen etter at denne Parten har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument.

Artikkel 5 i avtalen skal først tre i kraft med hensyn til Island 30 dager etter at Islands regjering har informert Danmarks utenriksdepartement om dette. Utenriksdepartementet skal informere Partene om mottak av denne meldingen og om datoen artikkel 5 skal tre i kraft med hensyn til Island.

Avtalen skal først tre i kraft med hensyn til Færøyene 30 dager etter at Danmarks regjering

har informert Danmarks utenriksdepartement om dette. Det danske utenriksdepartementet skal informere Partene om mottak av denne meldingen og om datoen avtalen skal tre i kraft med hensyn til Færøyene.

Avtalens artikkel 4 og 5 skal først tre i kraft med hensyn til Grønland 30 dager etter at Danmarks regjering har informert Danmarks utenriksdepartement om dette. Utenriksdepartementet skal informere Partene om mottak av denne meldingen og om datoen artikkel 4 og 5 skal tre i kraft med hensyn til Grønland.

Denne avtalen erstatter den nordiske avtalen om samarbeid i konkurransesaker av 16. mars 2001 og 9. april 2003.

Artikkel 8

Revisjon og oppsigelse

Avtalen kan til enhver tid tas opp til revisjon.

Enhver Part kan når som helst si opp denne avtalen ved å sende skriftlig melding til depositaren gjennom diplomatiske kanaler med minst seks måneders forvarsel, og angi den konkrete datoen for oppsigelsen. En Parts oppsigelse av denne avtalen skal ikke påvirke gyldigheten av avtalen mellom de gjenværende Partene.

Artikkel 9

Depositatar

Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres hos Danmarks regjering, som skal være Depositatar for avtalen og som skal oversende en sertifisert kopi av teksten til Partene.

Til bekreftelse herav har undertegnede, som er behørig autorisert av sine respektive regjeringer, undertegnet denne avtale.

Undertegnet i Helsingfors den 8. september 2017 i en original på engelsk, dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk språk som skal deponeres hos Depositaren, som skal sende Partene en sertifisert kopi av tekstene.

I tilfelle av motstrid mellom den engelske teksten av denne avtalen og den danske, finske, islandske, norske og svenske teksten(e) av denne avtalen, skal den engelske teksten ha forrang.

På vegne av Danmarks regjering, inkludert Færøyenes regjering og Grønlands regjering

Jakob Hald
Konkurransedirektør

På vegne av Færøyenes regjering

Jógvan Thomsen
Konkurransedirektør

På vegne av Grønlands regjering

Freja Lisby Nielsen
Fungerende konkurransedirektør

På vegne av Finlands regjering

Juhani Jokinen
Konkurransedirektør

På vegne av Islands regjering

Páll Gunnar Pálsson
Konkurransedirektør

På vegne av Norges regjering

Lars Sjørgard
Konkurransedirektør

På vegne av Sveriges regjering

Rikard Jermsten
Konkurransedirektør
